

УДК [94(477.83-25:410.5-054.72):929.52.53ГОРДОН]»1601/1750»
DOI: 10.33402/ukr.2024-40-29-40

Христина БАЗЮК

аспірант відділу історії середніх віків

Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7625-4985>

e-mail: khrystynabaziuk@gmail.com

ПРЕДСТАВНИКИ ШОТЛАНДСЬКОГО КЛАНУ ГОРДОНІВ ЯК ПРИКЛАД ЗАМОЖНИХ ЛЬВІВСЬКИХ МІЩАН XVII – СЕРЕДИНИ XVIII СТОЛІТТЯ

Зазначено, що надійним джерелом для вивчення міграції шотландців до Львова в XVII – середині XVIII ст. є записи про надання їм міського громадянства, які велися в 1388–1783 рр. Наголошено, що в них міститься інформація лише про заможну частину емігрантів, серед яких особливо виділяються вісім представників шотландського клану Гордонів: Річард, Йозеф, Александр, Миколай, Франціск та три Томаси. Простежено, що більшість із них були шляхетного походження, обіймали високі посади в міському управлінні, а також займалися торгівлею. Встановлено, що Річард Гордон – перший представник клану, про перебування якого у Львові збереглися документальні свідчення; Гордони, які оселялися у місті в наступні десятиліття, очевидно, належали до іншої гілки цієї родини, а їхніх представників можна зарахувати до першого, другого та третього покоління емігрантів.

Стверджено, що Томас, Александр, Миколай, Франціск, Елізабет та Агнес Гордони були католиками, адже збереглися записи катедрального костелу про те, що вони ставали хрещеними батьками під час хрещення в католицькому обряді некатоліків. Визначено, що у власності родини Гордонів перебувало чимало майна навколо пл. Ринок, зокрема вони платили податок на нерухомість за такими сучасними адресами: № 24, № 40, № 43 на пл. Ринок та № 10 на вул. Театральній. Констатовано, що в різні роки Томас Гордон (?–1697), Томас Гордон (?–1720), Миколай Гордон, Александр Гордон і Франціск Гордон обіймали такі посади в міському управлінні: член колегії «40-ка мужів», регент громади, лавник, райця, королівський бурмистер, бурмистер громади, лонгер міської каси, лонгер королівської каси, лонгер водної каси, провізор костелу, доглядач арсеналу, доглядач зерносовища, вїйт, старший райця, охоронець архіву, провізор школи. Підсумовано, що ця тема є перспективною для подальшого вивчення.

Ключові слова: Україна, Львів, Руське воєводство, міщани, шляхта, генеалогія, міська рада.

Діяльність шотландців на території Руського воєводства цікавила таких істориків: Денис Зубрицький (Зубрицький, 2006), Владіслав Лозинські (Władysław Łozinski) (Łozinski, 1890), Луція Харевічова (Łucja Charewiczowa) (Charewiczowa, 1930; Charewiczowa, 1935), Пітер Пол Баєр (Peter Paul Bajer) (Bajer, 2012), Мирон Капраль

(Капраль, 2012), Орест Заяць (Заяць, 2012), Ольга Гуль (Гуль, 2018). Детально цю тему вивчала Раїса Шиян (Шиян, 1994; Шиян, 1998).

Мета дослідження – визначити представників клану Гордонів у Львові та проаналізувати їхню діяльність упродовж XVII – у середині XVIII ст.

Найдостовірніше (та найпопулярніше серед істориків) джерело, яке вказує на присутність шотландців у Львові, – це списки осіб, які отримували тут міське громадянство. Для того, щоб успішно пройти цю процедуру, потрібно було відповідати таким критеріям: бути законно народженим із позитивною репутацією (та підтвердженням походження за допомогою рекомендаційних листів) повнолітнім католиком, а також мати в місті нерухомість (Гошко, 2002, с. 148–149). Детально цей процес описав О. Заяць, який зауважив, що «міське громадянство сприймалося як певні права або обов'язки ... Права конкретного громадянина були безпосередньо пов'язані з правами всієї громади, бо що більшим, потужнішим і багатшим було місто, то більшими були його привілеї і тим привабливішим – громадянство. Львів же за значимістю належав до першорядних міст держави» (Заяць, 2012, с. 56). Серед таких привілеїв особливо цінними для шотландців були ті, які стосувалися торгівлі, наприклад, на право складу, проведення ярмарків і звільнення від мит. Отримання міського громадянства також відкривало доступ до урядових посад, із чого представники шотландської общини почали активно користатися із другої половини XVII ст.

Зважаючи на вимоги до осіб, які хотіли набути міського громадянства, можна стверджувати, що ті шотландці, які його отримували, належали до найзаможніших прошарків населення. До цієї категорії зараховано членів клану Гордонів, більшість із яких були близькими родичами та, напевно, найвідомішими представниками шотландської общини у Львові. Далі наведено перелік (табл. 1). Зауважу, що найімовірніше він не є остаточним, оскільки записи про прийняття міського права, якими користуються дослідники, збережені неповністю (доступні до вивчення реєстри велися в 1388–1783 рр., пропуски фіксую у 1389–1404, 1427–1460, 1605–1626, 1728–1749 рр.) (Капраль, 2009, с. 705). Тому з часом їх можна буде доповнити даними з інших історичних джерел.

Згідно з таблицею, професійну більшість (4 особи) становили торговці, ще один був доктором медицини. Шестеро з них також мали високий соціальний статус і відігравали важливу роль у міському управлінні. Щодо їхнього походження, то тут можна класифікувати такі категорії осіб: народжені в Шотландії, невідомому місті та Львові. Тобто чітко видно представників першої, другої, а то й третьої хвиль міграції.

У табл. 1 під № 1 бачимо Річарда Гордона. Дані про те, що він набув міського громадянства, одержані з іншого, доволі цікавого для вивчення шотландців у Речі Посполитій, документа – це список шотландців на території Речі Посполитої, які заплатили субсидію королю Карлові II (Charles II) у 1651 р. Річ у тім, що після страти Карла I (Charles I) та переходу влади до рук Олівера Кромвелля (Oliver Cromwell) Карлові II (проголошеному шотландським парламентом королем у 1649 р.) довелося шукати нові джерела фінансування свого війська. Одним зі способів поповнення казни було обрано стягнення 10 % коштів від вартості майна шотландських емігрантів, які проживали на території Речі Посполитої. Сейм вирішив підтримати короля і 1650 р. ухвалив рішення, за яким усім шотландцям та англійцям таки довелося сплатити десятину. За рішенням Карла II, на території Речі Посполитої під дію субсидії потрапляли всі переселенці, незалежно від того, до якого покоління належали (Вајер, 2012, р. 101–102, 192–197).

Таблиця 1

Перелік шотландців із прізвищем Гордон, які набули міське громадянство у Львові

№ з/п	Ім'я	Дата набуття права	Місце походження	Професія	Додаткова інформація
1	Річард Гордон (Richard Gordon) (?)	до 1651 р.	–	–	–
2	Томас Гордон (Thomas Gordon)	1665 р.	–	Торговець	Батько Томаса Гордона (№ 4). Двоюрідний брат по батькові Томаса Гордона (№ 3)
3	Томас Гордон (Thomas Gordon)	19 лютого 1684 р.	Сандстаун* Sandstoun	Торговець	Батько Александра Гордона (№ 6). Двоюрідний брат по батькові Томаса Гордона (№ 2). Соціальний стан: famatus, consul, proconsul, scabinus
4	Томас Гордон (Thomas Gordon)	1697 р.	Львів	–	Син Томаса Гордона (№ 2). Соціальний стан: ingenuus
5	Йозеф Гордон (Josephus/Jerzy Gordon)	1698 р.	Едінвіль	Торговець	–
6	Александр Гордон (Alexander Gordon)	22 лютого 1710 р.	Львів	Торговець	Син Томаса Гордона (№ 3). Соціальний стан: consul, nobilis
7	Міколай Гордон (Mikoiaj Gordon)	–	–	Доктор медицини	Магістр мистецтва і доктор філософії (університет Кракова) (Charewiczowa, 1931, s. 369)
8	Франціск Гордон (Franciscus Gordon)	–	–	–	–

Джерело: (Vajer, 2012, р. 454–457; Заяць, 2012, с. 190, 369, 400); авторське опрацювання.

Для мене список платників субсидії 1651 р. цікавий тим, що в ньому можна знайти представників львівської общини шотландських емігрантів, зокрема члена клану Гордонів, а саме Р. Гордона, якого відношу до багатой категорії міщан (він сплатив 231,2 зл.

* Неідентифіковане місто.

як десятину від свого майна) (Ваґер, 2012, р. 382). Варто також зазначити, що мені були доступні інші документи, які засвідчують, що цей податок сплатив саме Річард Гордон: «Здійснено в середу після Страсної неділі, 29 березня 1651 року. Добре відомий Річард Гордон, особисто з'явившись на цьому засіданні міської ради Кракова, подав до названого суду такі Документи, підписані вельмишановним Ольбрахтом Кросновські [Olbracht Krosnowski], придворним Його Королівської Милості Короля, і достойним Джоном Убальдіні [John Ubaldin], міським головою Львова, та скріплені печатками названого Кросновського й міста Львова, цілі, неушкоджені та не заплямовані жодною підозрою, із проханням внести їх до теперішніх актів і записати туди для забезпечення найбільшої вигоди. Це прохання було задоволено. Перший із цих документів має такий зміст:

Добре відомий Річард Гордон, особисто з'явившись до львівської Ратуші у присутності Ольбрахта Кросновські, секретаря, придворного й уповноваженого Його Королівської Високості, та у присутності панів Львівської ради (відповідно до Конституції та Універсальних листів Його Королівської Високості), зібраних, щоби вислухати його присягу і взяти десяту частину всього його майна – податок, накладений на купців англійського та шотландського походження, присягнув згідно з Універсальними листами, датованими: Варшава, 25 листопада 1650 року, і викладеними та написаними в цій Ратуші над Заповітом нашого Господа Ісуса Христа. [Текст присяги.] Той самий Річард Гордон, віддавши десяту частину свого майна готівкою, отримав належну квитанцію» (Steuart, Baskerville, Thomson, 1915, р. 85).

Цього ж Річарда Гордона та його дружину Єлизавету Торрі (Elizabeth Torrie) знайдено в переліку парафіян реформаторської краківської церкви*, сформованому на базі записів із метричних книг за 1650-ті роки (Ваґер, 2012, р. 263). Із них можна дізнатися, що Річард має львівське міське громадянство, про що відсутні дані в офіційних львівських записах. Можливо, він набув громадянство в період, інформація за який втрачена (1605–1626). Загалом, це питання доволі цікаве й потребує додаткового вивчення, оскільки, як уже зазначено, для отримання міського громадянства у Львові необхідно було бути католиком.

Сумнівно, що Р. Гордон мав близькі родинні стосунки з іншими представниками клану, які обрали для життя Львів у наступні десятиліття. Вони залишили після себе чимало офіційно задокументованої інформації, оскільки брали активну участь у житті міста. Саме їхню сім'ю використано для опису діяльності заможної шотландської родини у Львові. Які дані можна зібрати про цих людей? Як видно з табл. 2, про генеалогію Гордонів дізнаємося з уже згаданих матеріалів про надання міського громадянства (дані про батьків), а також із віршів, написаних і надрукованих у Львові на честь одруження Т. Гордона (Запаско, Ісаєвич, 1981, с. 82).

Неідентифікованими в цій схемі залишаються Миколай, Франціск, Йозеф, Елізабет (Elizabeth Gordon) та Агнес (Agnes Gordon) Гордони. Про них є згадки в документах (детальніше – далі), які стосуються історії Львова XVIII ст., та наразі складно сказати, як вони були пов'язані з Томасами Гордонами. Однак оскільки всі вони (крім Й. Гордона) мали відношення до міського управління (а тому й міське громадянство), то логічно буде припустити, що це родинні стосунки.

Отож завдяки тому, що представники родини Гордонів у другій половині XVII ст. набували міського громадянства, знаємо, що вони були католиками. Додаткове під-

* Парафія в районі Лучановіце (Wielkanoc-Lucianowice), м. Краків.

Таблиця 2

Схема родинних зв'язків родини Гордонів, які проживали у Львові

Члени родини	Томас Гордон (?–1720)	Томас Гордон (?–1697)
Дідусі та бабусі	Спільні по батькові	Спільні по батькові
Батьки	? Батько Томаса Гордона – рідний брат Александра Гордона	Александр Гордон (Alexander Gordon) та Йоанна Джонстон (Joanna Johnston)
Дружина	Констанція Кудліч (Constantia Kudlicz)	Констанція Зиверт (Constantia Zywert)
Діти	Томас Гордон	Александр Гордон (?–1727)

Джерело: авторське опрацювання.

твердження цього – у записках про хрещення в католицькому обряді некатоліків із львівського кафедрального костелу є згадки і про Гордонів, які були хрещеними батьками. Як вказує Ірина Єзерська, «для можновладців навернення в католицизм хоча б одного іновірця зі свого оточення чи підвладних земель вважалося справою корисною для порятунку душі. Тому серед хресних батьків неофітів здебільшого зустрічаються львівські патриції, магнати і вище духовенство» (Єзерська, 2009, с. 335). Часто особа, яку хрестили, набувала ім'я одного зі свої хрещених батьків (залежно від статі). Саме про Гордонів знаходимо такі записи:

1. 14 травня 1717 р. Томас, навернений з юдаїзму, син Гершка і Фрейди. Хрещені: **Томас Гордон**, Гелена Улмоновичова (Єзерська, 2009, с. 353).

2. 19 квітня 1718 р. Александр Йозеф, навернений з юдаїзму. Хрещені: «**шляхетний і високородний**» **Александр Гордон, львівський райця**, Соломея Кіророва (Єзерська, 2009, с. 353).

3. 23 липня 1726 р. Йозеф (30 років), син невірною юдея Абрагамовича. Хрещені: «**шляхетний і високій**» **Миколай Гордон, доктор медицини**, Сусанна Алемберкова Козловська, дружина львівського райці (Єзерська, 2009, с. 356).

4. 31 липня 1743 р. Йоанн Ігнатій Самборські (приблизно 20 років), неофіт, навернений з юдаїзму, зі Львова. Хрещені: «**шляхетний і високородний**» **Франціск Гордон, львівський райця**, «шляхетна» Агнес Гараня, дружина львівського райці (Єзерська, 2009, с. 359).

5. 6 січня 1754 р. Йоанн із Дуклі, неофіт, син невірних Мошка і Фрейди мешканців Львова. Хрещені: «**шляхетні**» Франціск Веніно, львівський бурмістр, **Елізабет Гордонова**; Йоанн Веммер, львівський райця, Йоанна Сігніо (Сінью) (Єзерська, 2009, с. 365).

6. 24 вересня 1759 р. Маріанна Шаїнська (попереднє ім'я Хая), служниця юдея Мошка з Підгайців. Хрещені: «знатний» Хрістофер Деїма, писар, «**шляхетна**» **Агнес Гордонова**, дівчина (Єзерська, 2010, с. 559).

Відомо й те, де вони проживали. У власності Т. Гордона (?–1720) та його родини була кам'яниця № 24 на пл. Ринок – про це можна довідатися із записів про сплату податку на нерухомість 1716 р., де цей будинок одержав назву «кам'яниця Гордонівська» (Акта, 1716, арк. 2) (див. рис. 1). У цьому ж документі є ще два записи про те, що Т. Гордон сплатив податок на інших ділянках, наприклад, за кам'яницю Роттен-

Przełozna Stwo Miasta		Synple
Kamienica Wulfowiczowska		
Im. Pan. Marcin Mszczynski R. K. Jednego Dnia	1	60
Im. P. Alexander Gordon & J. Lwisi Lut.	2	100
Pan. Hebanowski Jedne Synple - - -	1	40
Kamienica Szvilonoska		
Im. Pan. Tomasz Gordon R. K. Cztery Synple	4	160
Kamienica Szvilozowska		
Oszkono wie Pan. Ozarowski za. Lucyflo yos Rwie Synple - - - - -	$\frac{1}{2}$	10

Рис. 1. Записи про сплату податку на нерухомість Томасом та Александром Гордонами у 1716 р.

на ній з вигадливо змайстрованими оселедцевими головами, а всі петлі розмальовані»» (Łoziński, 1890, s. 159).

Цю ж кам'яницю згадує у досить незвичному контексті Ян Томаш Юзефовіч (Jan Tomasz Józefowicz): «Подібну до цієї історію я довідався також від матері. У Массарівській кам'яниці (яка стояла на Ринку того міста, між Боїмівською та Шульцівською кам'яницями, і яка є тепер власністю райці Томаса Гордона) душа якоїсь кухарки кілька днів так сумно ридала в димових трубах будинку (їх тоді мішани використовували для обігріву взимку), коли потрапила у вогонь, і так налякала челядь, що, нажахані кілька разів, вони повтікали. Пізніше ця душа з'явилася перед своєю господинею, вдовою Мартою Массарі [Marthae Massarae] (у неї моя мати в юному віці перебувала під опікою як кривна), яку прикликала прийнятим у той час зверненням “gospodze” та попросила про Святу Літургію як милостиню. Вона [кухарка] сказала, що як горітиме заготовлений стос дров (а в ті щасливі та мирні часи вони були дешевими), вона мучитиметься в тому полум'ї, і благала прощення» (Юзефович, 2023, с. 365).

Які посади в міському управлінні Львова обіймали Гордони впродовж практично половини століття? Можна сказати, що у другій половині XVII – у першій половині XVIII ст. вони незмінно посідали високі посади в системі управління містом (табл. 3). Інформація в поданій нижче таблиці взята з праці «У ратуші міста Львова... Від бурмистрів до міських голів» (Мацевко, 2016, с. 27, 28, 29, 31), деякі дані уточнено. Наприклад, у цій книжці вказаний лише один Т. Гордон, хоча мені відомо про існування двох (роки смерті 1697 р. і 1720 р.). Аналогічна ситуація і щодо М. Гордона, який в опрацьованому переліку записаний двічі як дві окремі особи, але, на мою думку, йдеться про одну персону.

Окрім виконання стандартних обов'язків, службове й соціальне становище зобов'язувало їх до різноманітної діяльності. Наприклад, Т. Гордон (?–1697) 1674 р. був свідком ремісника зі Швейцарії, який прагнув вступити до львівської організації шевців. Із цим були проблеми з релігійних причин: перехід у католицизм негативно сприйняли на батьківщині кандидата, а тому відмовлялися видавати документи, які

дорфівську (тепер – будинок № 43 на пл. Ринок) (Акта, 1716, ark. 3, 10). Аналогічні дані стосуються й А. Гордона (Акта, 1716, ark. 3) та неідентифікованого М. Гордона, який був доктором медицини, займався торгівлею (Акта, 1716, ark. 25) і володів «кам'яницею Козловського» (Акта, 1716, ark. 26–27) – тепер вул. Театральна, № 10. Є згадки про те, що Гордони проживали в кам'яниці Зухоровичівській – тепер це дім № 40 на пл. Ринок (Charewiczowa, 1935, s. 40). Про те, як їхні домівки виглядали всередині, можна дізнатися із праці Владислава Лозинські (Władysław Łoziński). Наприклад, по Т. Гордону залишилися такі предмети інтер'єру: «... коштовний стіл “люблінської роботи”, гданська скриня з надзвичайно майстерним окуттям, “замок

Таблиця 3

Посади в управлінні Львова, які обіймали представники родини Гордонів

Посада	Томас Гордон (?–1697)	Томас Гордон (?–1720)	Миколай Гордон	Александр Гордон	Франціск Гордон
Бурмистр	1693 (?), 1695 (?)	1693(?), 1695(?), 1699	1706, 1736	1723	1740
Член колегії «40-ка мужів»	1671–1689	–	–	–	–
Регент громади	1674	–	–	–	–
Лавник	1689–1690 (?)	1689–1690 (?)	1702–1704	1711–1721	1732–1733
Райця	1690 (?)	1690 (?) – 1720	1704–1716, 1733–1748	1721–1727	1733–1746
Королівський бурмистер	1693 (?), 1695 (?)	1693 (?), 1695 (?)	1706	1723	–
Бурмистер громади	–	1699	–	–	–
Лонгер міської каси	1691 (?), 1695 (?)	1691 (?), 1695 (?), 1699, 1718– 1719	1708, 1710– 1711, 1714	1723, 1727	–
Лонгер королівської каси	1692 (?), 1694 (?)	1692 (?), 1694 (?), 1700, 1706–1708, 1720	–	1724–1726	–
Лонгер водної каси	1690 (?)	1690 (?)	1707	1722	–
Провізор костелу	–	1699, 1718– 1720	–	1724–1726	–
Доглядач арсеналу	1692–1696 (?)	1692–1696 (?)	–	1721–1722	–
Доглядач зерноховища	–	1697–1701	–	–	–
Війт	–	1698, 1704, 1711	1716	–	1739
Старший райців	–	1717–1720	–	–	–
Охоронець архіву	–	–	1715–1716	–	–
Провізор школи	–	–	–	1723	–

Джерело: (Мацевко, Мудрий, 2016, с. 27, 28, 29, 31).

засвідчували його походження (Капраль, 2012, с. 82). У 1695 р. цей же Т. Гордон (або його двоюрідний брат) був одночасно міським райцею та патроном шевського цеху з боку магістрату (Капраль, 2012, с. 80). Відома згадка із праці Францішека Яворські (Franciszek Jaworski) про те, що відновлення верху львівської Ратуші 1708 р. (самої споруди, її даху, годинника, ратушної кулі та флюгера-левика) після того, як у нього вдарила блискавка, відбувалося під керівництвом Т. Гордона (?–1720), який того року перебував на посаді бурмистра (Яворський, Краєвський, Чоловський, 2017, с. 40). Є

дані і про М. Гордона, який був доктором медицини і брав участь у заходах 1705 р. із ліквідації наслідків чуми у Львові (Charewiczowa, 1930, s. 67). Напевно, він – саме той доктор Гордон, який у 1740-х роках був опікуном неповносправного майже 50-річного Петра Шимоновича (Piotr Szymonowicz) після смерті його батьків (Charewiczowa, 1935, s. 104).

Грунтуючись на інформації зі збереженого у львівському Центральному державному історичному архіві України листування, також складно однозначно визначити, про кого саме з Томасів Гордонів мовиться в кореспонденції, надісланій від Томаса Гордона до Артура Форбса (Arthur Forbes) за 1685, 1687, 1692 pp. (її основна тема – торгівля та фінансові зобов'язання) (ЦДІАЛУ-1). Хоча завдяки хронології можна точно визначити, що лист-скаргу від 1701 р. на обкрадання домівки у Львові сторожем-кравцем адресовано Т. Гордонові (?–1720) (ЦДІАЛУ-4). Також його стосуються три листи, надіслані 1689 р. до магістрату м. Львів, у яких Томаса Гордона рекомендують на посаду лавника: два – від коронного канцлера Юрія Альбрахта Денгоффа (Jerzy Albracht Denhoff) (ЦДІАЛУ-3), один – від коронного референдаря Станіслава Щуки (Stanis Szczuka) (ЦДІАЛУ-5) (див. рис. 2). Припускаю, що син цього Гордона

1098 a.a. 3

Nobiles et Spectabiles Viri

Dziedziczne tej Rzeczypospolitey Insignie Wielkoy Koronny Pieczę mając sobie z Łaski K.M. B. Pana mego Młostawego konsekwent, insio do Włzów z a Slachetnym Tomaszem Gordanem Obywatalem Lwowskim z przystagi K.M. i Najjaśniejszego Domu Jego mieć Wielce żale: conym, aby miał v Włzów respectum. Niekie: dy ad Scabinatum aspirat, niebywszy ięz cze in quadraginta Viratu. Co Subo wiem że z wyz: iem y Legi Włzów iest contrarium transende: ve gradum czterdziestu cęzów, iednak rezu: niem że hoc in Functo niemaruzycie Włz. Succich Prawo, kiedy onego, Saluã na potym liberã Electione nieubliżając Prawom Swoim pro hac sola vice do tego Collegium przymicie y meicy to tribuendo requisi ad hunc gradum promienionego Slachetnego P. Thomasa Gordana primo

Рис. 2. Рекомендація на посаду лавника у Львові від коронного канцлера Юрія Альбрахта Денгоффа для Томаса Гордона

має відношення до листа від 1705 р., надісланого писареві львівського магістрату у справі ліквідації заборгованості, оскільки його автор – Т. Гордон-молодший (Thomas Gordon-junior) (ЦДАЛУ-2).

Отже, представники клану Гордонів активно діяли у Львові впродовж XVII – у середині XVIII ст. Наразі немає змоги скласти їхнє точне генеалогічне дерево, однак із доступних даних висновую, що починаючи із другої половини XVII ст., практично всі носії цього прізвища належали до шляхти та походили з однієї родини (дружин Гордони обирали зі сімей львівської міської верхівки). Вони займалися торгівлею, брали активну участь в управлінні містом, а також здобували університетську освіту. Подальше дослідження діяльності цього сімейства, а також уточнення їхніх родинних зв'язків видається надзвичайно перспективним.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Гошко, Т. Д. (2002). *Нариси з історії магдебурзького права в Україні (XVI – початок XVII ст.)*. Львів: Афіша.

Гуль, О. (2018). Національні меншини в ранньомодерному Львові: етно-конфесійна належність і культурно-освітня діяльність. В І. Соляр (ред.), *Освіта національних меншин в Україні: історичні традиції, правові засади, сучасні виклики (XX – початок XXI століть)*, 1. Львів, 17–32.

Езерська, І. (2009). Релігійні конверсії у Львові наприкінці XVII – у XVIII століттях (на матеріалах метрик хрещень кафедрального костелу) (Ч. 1: Навернення християн-некатоликів та ви хрещення іудеїв-ортодоксів і мусульман). *Вісник Львівського університету. Серія історична*, 44, 331–384. <http://dx.doi.org/10.30970/his.2009.44.757>

Езерська, І. (2010). Релігійні конверсії у Львові наприкінці XVII – у XVIII століттях (на матеріалах метрик хрещень кафедрального костелу) (Ч. 2: вихрещення іудеїв-контрталмудистів). *Вісник Львівського університету. Серія історична*, 45, 551–588. <http://dx.doi.org/10.30970/his.2010.45.731>

Запаско, Я. П., Ісасвич, Я. Д. (1981). *Пам'ятки книжкового мистецтва: каталог стародруків, виданих на Україні*. Львів: Вища школа.

Заяць, О. А. (2012). *Громадяни Львова XIV–XVIII ст.: правовий статус, склад, походження*. Київ; Львів: Простір-М.

Зубрицький, Д. (2006). *Хроніка міста Львова*. Львів: Центр Європи.

Капраль, М. (2009). [Рец. на кн. *Album civium Leopoliensium. Rejestrzy przyjęć do prawa miejskiego we Lwowie, 1388–1783*. Poznań; Warszawa: Wyd. Andrzej Janeczek., 291 s.]. *Український археографічний щорічник*, 13/14, 704–709.

Капраль, М. (2012). *Люди корпорації: Львівський шевський цех у XVII–XVIII ст.* Львів.

Мацевко, І., Мудрий, М. (упоряд.). (2016). *У ратуші міста Львова... Від бурмистрів до міських голів*. Львів.

ЦДАЛУ-1: Центральний державний історичний архів України, м. Львів. (ЦДАЛУ-АЛ України), ф. 132. (Колекція листів державних, громадських та церковних діячів України, Польщі та інших країн), оп. 1, спр. 448.

ЦДАЛУ-2: ЦДАЛУ України, ф. 132, оп. 1, спр. 449.

ЦДАЛУ-3: ЦДАЛУ України, ф. 132, оп. 1, спр. 477.

ЦДАЛУ-4: ЦДАЛУ України, ф. 132, оп. 1, спр. 1083.

ЦДІАЛУ-5: ЦДІАЛ України, ф. 132, оп. 1, спр. 1154.

Шиян, Р. (1994). Торгівля міст Руського і Белзького воєводств XVI – перший половині XVII ст. *Зписки наукового товариства імені Шевченка*, 228, 123–159.

Шиян, Р. (1998). Купці-шотландці в містах Руського воєводства у XVI–XVII ст. *Вісник Львівського університету. Серія історична*, 33, 50–55.

Юзефович, Я. Т. (2023). *Історія Львівського архієпископства (1614–1700)* (М. Капраль, пер. з латин.). Львів. <https://doi.org/10.15463/ostdok/BV049323965>

Яворський, Ф., Краєвський, А., Чоловський, А. (2017). *Львів давній* (І. Лемко, пер. з пол.). Львів: Априорі.

Akta podatkowe miasta Lwowa. (1716). https://dbs.ossolineum.pl/kzcc/wyniki_pl.php?RL=000260

Bajer, P. (2012). *Scots in the Polish-Lithuanian Commonwealth, 16th to 18th Centuries: The Formation and Disappearance of an Ethnic Group*. Leiden; Boston: Brill.

Charewiczowa, Ł. (1930). *Klęski zaraz w dawnym Lwowie*. Lwów: Towarzystwo Miłośników Przeszłości Lwowa.

Charewiczowa, Ł. (1935). *Czarna kamienica i jej mieszkańcy*. Lwów: Towarzystwo Miłośników Przeszłości Lwowa.

Łoziński, W. (1890). *Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku*. Lwów: Gubrynowicz i Schmidt.

Steuart, A., Baskerville, B., Thomson, J. (1915). *Papers relating to the Scots in Poland 1576–1793*. Edinburgh: Printed by T. and A. Constable for the Scottish History Society.

REFERENCES

Hoshko, T. D. (2002). *Narysy z istorii magdeburzkoho prava v Ukraini (XVI – pochatok XVII st.)*. Lviv: Afisha (in Ukrainian).

Hul, O. (2018). Natsionalni menshyny v rannomodernomu Lvovi: etno-konfesiina nalezhnist i kulturno-osvitnia diialnist. In I. Soliar (Ed.), *Osvita natsionalnykh menshyn v Ukraini: istorychni tradytsii, pravovi zasady, suchasni vyklyky (XX – pochatok XXI stolit)*, 1. Lviv, 17–32 (in Ukrainian).

Yezerka, I. (2009). Relihiini konversii u Lvovi naprykints XVII – u XVIII stolittiakh (na materialakh metryk khreshchen kafedralnoho kostelu) (Ch. 1: Navernennia khrystyianekatolykiv ta vy khreshchennia iudeiv-ortodoksiv i musulman). *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii istorychna*, 44, 331–384. <http://dx.doi.org/10.30970/his.2009.44.757> (in Ukrainian).

Yezerka, I. (2010). Relihiini konversii u Lvovi naprykints XVII – u XVIII stolittiakh (na materialakh metryk khreshchen kafedralnoho kostelu) (Ch. 2: vykhreshchennia iudeiv-kontrtalmudystiv). *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii istorychna*, 45, 551–588. <http://dx.doi.org/10.30970/his.2010.45.731> (in Ukrainian).

Zapasko, Ya. P., & Isaievych, Ya. D. (1981). *Pamiatky knyzhkovoho mystetstva: katalog starodrukiv, vydanykh na Ukraini*. Lviv: Vyscha shkola (in Ukrainian).

Zaiats, O. A. (2012). *Hromadiany Lvova XIV–XVIII st.: pravovi status, sklad, pokhodzhennia*. Kyiv; Lviv: Prostir-M (in Ukrainian).

Zubrytskyi, D. (2006). *Khronika mista Lvova*. Lviv: Tsentri Yevropy (in Ukrainian).

Kapral, M. (2009). [Rets. na kn. *Album civium Leopoliensium. Rejestry przyjęć do prawa miejskiego we Lwowie, 1388–1783*. Poznań; Warszawa: Wyd. Andrzej Janeczek., 291 s.]. *Ukrainskyi arkheohrafichnyi shchorichnyk*, 13/14, 704–709 (in Ukrainian).

Kapral, M. (2012). *Liudy korporatsii: Lvivskiy shevskiy tsekh u XVII–XVIII st.* Lviv (in Ukrainian).

Matsevko, I., & Mudryi, M. (Comps.). (2016). *U ratushi mista Lvova... Vid burmystriv do misykh holiv.* Lviv (in Ukrainian).

Tsentralni derzhavni istorichniy arkhiv Ukrainy, m. Lviv. (TsDIAL Ukrainy), f. 132. (Kolektsiia lystiv derzhavnykh, hromadskykh ta tserkovnykh diiachiv Ukrainy, Polshchi ta inshykh krain), op. 1, spr. 448 (in English).

TsDIAL Ukrainy, f. 132, op. 1, spr. 449 (in Polish).

TsDIAL Ukrainy, f. 132, op. 1, spr. 477 (in Polish).

TsDIAL Ukrainy, f. 132, op. 1, spr. 1083 (in Polish).

TsDIAL Ukrainy, f. 132, op. 1, spr. 1154 (in Polish).

Shyian, R. (1994). *Torhivlia mist Ruskoho i Belzkooho voievodstv XVI–pershii polovyni XVII st. Zapysky naukovoho tovarystva imeni Shevchenka*, 228, 123–159 (in Ukrainian).

Shyian, R. (1998). *Kuptsi-shotlandtsi v mistakh Ruskoho voievodstva u XVI–XVII st. Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii istorychna*, 33, 50–55.

Yuzefovych, Ya. T. (2023). *Istoriia Lvivskoho arkhiepyskopstva (1614–1700)* (M. Kapral, Trans.). Lviv. <https://doi.org/10.15463/ostdok/BV049323965> (in Ukrainian).

Yavorskyi, F., Kraievskyi, A., & Cholovskyi, A. (2017). *Lviv davni* (I. Lemko, Trans.). Lviv: Apriori (in Ukrainian).

Akta podatkowe miasta Lwowa. (1716). https://dbs.ossolineum.pl/kzc/wyniki_pl.php?RL-000260 (in Polish).

Bajer, P. (2012). *Scots in the Polish-Lithuanian Commonwealth, 16th to 18th Centuries: The Formation and Disappearance of an Ethnic Group.* Leiden; Boston: Brill (in English).

Charewiczowa, Ł. (1930). *Kłęski zaraz w dawnym Lwowie.* Lwów: Towarzystwo Miłośników Przeszłości Lwowa (in Polish).

Charewiczowa, Ł. (1935). *Czarna kamienica i jej mieszkańcy.* Lwów: Towarzystwo Miłośników Przeszłości Lwowa (in Polish).

Łoziński, W. (1890). *Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku.* Lwów: Gubrynowicz i Schmidt (in Polish).

Steuart, A., Baskerville, B., Thomson, J. (1915). *Papers relating to the Scots in Poland 1576–1793.* Edinburgh: Printed by T. and A. Constable for the Scottish History Society (in English).

Khrystyna BAZIUK

PhD student at the Department of History of the Middle Ages

I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies of the NAS of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7625-4985>

e-mail: khrystynabaziuk@gmail.com

REPRESENTATIVES OF THE SCOTTISH GORDON CLAN AS AN EXAMPLE OF WEALTHY LVIV BURGHERS OF THE 17th–MID-18th CENTURIES

Reliable sources for studying the migration of Scots to Lviv in the 17th–18th centuries are the records of granting them city citizenship, which were kept in the period 1388–1783. The sources contain information only about the wealthy part of the emigrants, among whom

eight representatives of the Scottish Gordon clan are particularly distinguished: Richard, Joseph, Alexander, Nicholas, Francis and three Thomases. Most of them were of noble origin, held high positions in the city administration, and were also engaged in trade. It was established that Richard Gordon was the first representative of the clan whose stay in Lviv is documented (records from the church, where he and his wife Elizabeth were parishioners, as well as data on the payment of tax in 1651); The Gordons who settled in the city in the following decades apparently belonged to another branch of this family, and their representatives can be classified as the first, second and third generations of emigrants.

Thomas, Alexander, Nicholas, Francis, Elizabeth, and Agnes – were identified as Catholics, as evidenced by records from the Cathedral, which show their participation as godparents at the baptism of non-Catholics in the Catholic rite. The Gordon family held significant property around Market Square, with property tax records indicating ownership of land at modern addresses № 24, № 40, and № 43 on Market Square, as well as № 10 on Teatralna Street. It is noted that in various years, Thomas Gordon (?–1697), Thomas Gordon (?– 1720), Nicholas Gordon, Alexander Gordon, and Francis Gordon held several prominent positions within the city’s administration, including member of the Collegium of the 40, community regent, alderman, councilor, royal burgomaster, community burgomaster, city treasurer, royal treasurer, water treasurer, church warden, arsenal caretaker, granary caretaker, village chief, senior councillor, archive keeper, and school provisioner. This suggests that further research into the Gordon family’s influence and roles in city governance would be a valuable area for future study.

Keywords: Ukraine, Lviv, Ruthenian Voivodeship, burghers, nobility, genealogy, city council.